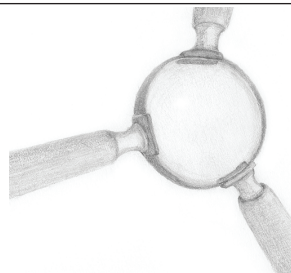

Näkökulmia oppimiseen

Aina joskus lehden teeman valitseminen tuottaa päänvaivaa. Tällä kertaa piti hieman raapia päätä, mikä näkökulma yhdistäisi lehden sisältöä. Päädyin lähestymään asiaa oppimisen näkökulmista. Tehtävän haasteellisuutta ehkä lisäsi omalta osaltaan se, että lehdessä on paljon erityyppisiä puheenvuoroja ja varsinaisia tieteellisiä artikkeleita vain kaksi. Päätoimittajana on kiinnostavaa, että lehden palstoja halutaan käyttää keskusteluun laajassa mitassa. Tiedepolitiikka on toinen lehden keskustelunaiheita ja artikkeleita yhdistävä tekijä. Toivotan jatkossakin lehteen sopivat keskustelupuheenvuorot lämpimästi tervetulleeksi.

Korkeakouluissa niin kuin muuallakin yhteiskunnassa on eletty poikkeusaikoja viime kevättalvesta lähtien. Poikkeusoloissa toteutettava opetus edellyttää korkeakouluiltakin mukautumista tilanteeseen ja uusien toimintakäytäntöjen kehittämistä. Yliopistojen opiskelijavalintaa on uudistettu opetus- ja kulttuuriministeriön tiukassa ohjauksessa vastavalmistuneita suosivaksi ja viime vaiheessa vahvasti todistusvalintaan nojaavaksi. Opiskelijavalintoihin kohdistunut ministeriön tiukka ohjaus osoittaa yliopistojen autonomian näennäisyyden monessa suhteessa.

Viime aikoina on voimistunut keskustelu avoimen yliopiston opintojen asemasta sisäänpääsyväylän tarjoavana vaihtoehtona. Asian nosti vastikään laajasti esille Helsingin Sanomat. On jossain määrin yllättävää, että yliopistot käyttävät avoimen yliopiston kautta sisäänottoa vähemmän kuin se olisi mahdollista. Monilla aloilla todistusvalinnan painottamista ei pidetty hyvänä vaihtoehtona sen kummemmin hakijoiden kuin koulutuksen järjestävien yliopistojenkaan suunnalla. Tässä suhteessa yliopistojen toiminta tuntuu ristiriitaiselta. Herää kysymys, miksi yliopistot eivät luota saavansa motivoituneita ja opiskelutaitoisia opiskelijoita avoimen yliopiston opiskelijoista. Kuitenkin vaatimukset avoimen väylän kautta opiskeluoikeuden saamiseen edellyttävät usein varsin mittavia yliopisto-opintoja. Tuntuu järkeenkäyvältä, että tätä kautta otettaisiin opiskelijoita ainakin aloilla, joihin todistusvalinta antaa epämääräisen perustan alan tuntemuksen ja kiinnostavuuden osalta. Ylioppilastutkintoonhan ei kuulu läheskään kaikkia yliopiston aloja vastaavia opintoja. Lisäksi monien alojen opiskelu on melko erilaista yliopistossa kuin lukio-opiskelu.

Lehden aloittaa HYMY-tutkijaryhmän artikkeli, jossa kirjoittajat kuvaavat autoetnografian keinoin ryhmänsä toimintaa ja kulttuuria. Kirjoittajien mukaan ryhmä työskentelee ikään kuin virallisen akateemisen kulttuurin laidalla, missä akateeminen vapaus on todellista teki-

jän itsemääräämistä. Työ on palkitsevaa eli se mahdollistaa jakamisen ja hitaan ajan edetä. Ryhmän toimintatapa on nykyisen akateemisen tulos tai ulos -kulttuurin rajoitteista vapaa, koska ryhmä ei käytä ulkopuolista rahoitusta eikä elä minkään projektiakajänteen mukaan. Kirjoittajat kuvaavat toimintaansa tutkijan taudin ilmentymäksi, jolla he viittaavat siihen, että ryhmän tavoitteena on tieteellisten julkaisujen yhteiskirjoittaminen. Ryhmän työskentelyn lähtökohtana on vapaus tehdä kaikkien jäsenten rakastamaa tutkimustyötä omaehtoisesti, ei projektiakataulla, ei rahoittajan ehdollistamana eikä tulosvastuullisena kellekään muulle kuin ryhmän jäsenille. Lehden teemaan artikkeli tuo mukaan oppimisen akateemisesta työelämästä vapautumisen yhdestä mahdollisuudesta, hypystä osittain rajoitteiden ulkopuolelle. Artikkelialleviivaa nykyisen akateemisen työskentelykulttuurin nurjaa puolta, koska tutkijan tautia voi hoitaa vain institutionaalisten rakenteiden ja ehtojen ulkopuolella, ei virallisen järjestelmän sisällä.

Antti Saaren artikkeli ja Hanna Kuuselan katsaus pohjaavat kummankin kirjoittajan aiempaan esiintymiseen Edistyksen Päivillä viime vuonna. Saari tarkastelee artikkelissaan oppimisen tutkimusta historiallisessa perspektiivissä. Korona-aikana keväällä kouluissakin siirryttiin tekniikkaa hyväksi käyttäen etäopetukseen, joka sujui pääosin jopa yllättävänkin hyvin. Kevään aikana kuitenkin havaittiin, että tekniikka ei ratkaise kaikkia koulunkäyntiin liittyviä ulottuvuuksia eikä kohtele oppilaita tasapuolisesti. Jopa kouluruokailun merkitys nousi esiin ja oppiminen etäkoulussa sopi erittäin hyvin toisille, kun taas toiset kärsivät siitä. Myös oppilaiden perhetaustan merkitys korostui. Saari osoittaa historiallisilla esimerkeillä, että oppimisen hallinta ei ole mahdollista täydellisesti pelkästään teknologisilla ratkaisuilla.

Hanna Kuusela tarkasteli osana Edistyksen Päivien alustustaan yliopistojen autonomiaa ja siihen liittyviä taloudellisia sidoksia erityisesti uuden Tampereen yliopiston perustamiseen kytkeytyen. Katsauksessaan hän palaa samaan teemaan vertailemalla yliopistojen työhyvinvointitutkimuksien tuloksia, jotka osoittavat kymmenen vuotta sitten fantastiseksi mainostetun yliopistouudistuksen etäännyttäneen henkilöstöä yliopiston strategisesta johdosta. Henkilöstö kokee menettäneensä vaikutusmahdollisuutensa omaan työhönsä monilta osin, vaikka tyytyväisyys itse työhön on säilynyt korkealla tasolla. Sama asia välittyy myös HYMY-ryhmän artikkelista.

Lehden keskustelupuheenvuorot sisältävät monenlaisia kiinnostavia teemoja. Mirva Heikkilä kollegoineen pohtii opettajankoulutuksen opiskelijavalintojen kehittämistä. He nostavat esiin myös avoimen väylän aseman parantamisen yhtenä vaihtoehtona opettajankoulutuksen valintaprosessissa. Keskustelupuheenvuoroissa ovat myös YK:n luovuuden päivän yhteydessä Jyväskylän yliopistossa keväällä pidetyt Unesco-professoreiden puheenvuorot, joissa Pekka Neittaanmäki kol-

legoineen tarkasteli tekoälyn mahdollisuuksia koulutuksen kehittämisessä ja *Heikki Lyytinen* esitteli digitaalisen Ekapelin kansainvälistä kehitystä, joka perustuu Suomen Akatemian huippuyksikkörahoituksella käynnistyneeseen pitkäjänteiseen tutkimus- ja kehitystyöhön. *Osmo Tammissalo* pohtii älykkyyserojen tutkimisen ristiriitaisuuksia ja *Pekka Neittaanmäki* pohtii toisessa puheenvuorossaan tohtoreiden sijoittamista yrityksiin ja johtaviin asemiin. Lehden kirja-arvioissa lähestytään rauhantutkimuksen vuosia ja idän ja lännen välistä informaatiotosotaa BBC:n suomalaistoimittajien näkemänä.

Edistyksellisellä tiedeliitolla on takanaan varsin kunniakkaat perinteet suomalaisen tiede- ja korkeakoulupolitiikkaan vaikuttavana organisaationa. Liitto lähestyy kunniakasta 50 vuoden ikää. Viimeisen kahden vuoden aikana kolme liiton perustajaa ja kunniajäsentä, *Kauko Sipponen*, *Olavi Borg* ja *Erik Allardt* ovat poistuneet joukostamme. Heidän muistonsa kunnioittamiseksi olen kirjoittanut lehteen muistokirjoituksen.

Hyvää ja tervettä syksynalkua lukijoille toivottaen.

Kangasalla 2.9.2020

Kari Kuoppala